

tésről, s ezzel kapcsolatban a hátrányos körülmények között dolgozó tanítók segítségéről (XII. fej.) sem feledkeztek meg a szerzők.

A jegyzetet dr. Hadnagy János szerkesztette. A szakmai körökben országosan elismert és tekintélyes pedagógiai szakíró és szerkesztő ezt a feladatot is kiválóan, nagy hozzáértéssel oldotta meg. Munkájával értékesen járult hozzá a természeti és társadalmi valóság megismertetéséhez a 6–10 éves gyermekek tanítóinak.

A jegyzet ábrái gazdagon illusztrálják a tananyag feldolgozását, s egyszerű eszközeivel segít áthidalni azt az időszakot – olykor pénzügyi vagy éppen gyártási nehézséget –, amely a tárgyi feltételek hiánya esetén is elvégezhető teszi az új tantervből adódó kísérleteket.

A jó szerkesztés szerencsésen találkozott a szemléletes nyomdai kivitelezéssel. Nagy kár azonban, hogy a példányszám ezúttal is csak a minimális hallgatói szükségletet fedezi, pedig az új tanterv, s a korszerűsített pedagógiai eljárások indokolnák a szélesebb körben való terjesztést.

Tankönyvkiadó, Bp., 1980.

Dr. Balogh József

Rumpler Nyina–Vilor Nyinelj–Hajnád Zoltán:

A MAI SOKNEMZETISÉGŰ SZOVJET IRODALOM (1955–1975)

A Tankönyvkiadó 1978-ban jelentette meg a Rumpler Nyina–Vilor Nyinelj–Hajnád Zoltán, a Pécsi Tanárképző Főiskola szerzői kollektívájának „A mai soknemzetiségű szovjet irodalom (1955–1975)” című jegyzetét. A jegyzet a tanárképző főiskolák orosz szakos hallgatóinak irodalomszemináriumi törzanyagát tartalmazza, de a levelező hallgatók is hasznosíthatják önálló felkészülésük során.

A jegyzet úttörő abban, hogy célja és igénye: lehetővé tenni a felsőoktatási intézményeinkben az orosz szakos hallgatók számára a soknemzetiségű szovjet irodalom megismerését. A szerzők az előszóban hangsúlyozzák, hogy az új főiskolai oktatási programnak megfelelően a jegyzetben az orosz írók művein túl helyet kaptak más nemzetiségű írók alkotásai is. Az orosz nyelvű irodalmat a jegyzetben Mihail Solohov, Vaszilij Saksin, Jurij Kazakov, Alekszandr Tvardovszkij, Leonyid Martinov, Alekszandr Mezsirov, Jevgenyij Vinokurov, Jevgenyij Jevtusenko, Robert Rozsgyesztvenszkij, Andrej Voznyeszenskij, Julija Drunyina, Novella Matvejeva, Bella Ahmadulina, Nyikolaj Pogogyin művei reprezentálják. Csingiz Ajmatov képviseli a kirgiz, Vaszil Bikov a belorusz, Juvan Sesztalov a manysi, Raszul Gamzatov az avar, David Kugulyinov a kalmük, Eduard Miczelaitisz a litván irodalmat.

A jegyzet bevezető részében az SZKP programjának egy, az irodalom és a művészetek nevelő funkciójának további erősítésével kap-

csolatos részletét találjuk. Ezután az SZKP KB különböző, irodalmat és művészeteket érintő határozataiból és beszámolóiból olvashatunk részleteket. A jegyzet szerzői kérdésekkel irányítják a hallgatók figyelmét a fenti részletekben felvetett, súlypontosított, lényeges problémákra, a kortárs művészeti élet és kritika előtt álló aktuális feladatokra.

A továbbiakban egy-egy orosz, illetve más nemzetiségű író, költő életművébe ad bepillantást a jegyzet. A szerzők következetesen alkalmazták azt a módszert, hogy bevezetőként röviden summázzák az illető művész munkásságát, majd az elemzésre szánt művet elhelyezik az író életművében.

E rövid méltatás után következnek az író magyar nyelven megjelent műveinek bibliográfiája. A következőkben megtaláljuk a részletes elemzésre szánt művet (illetve ha nagyobb terjedelmű, annak kiemelt részeit), költők esetében pedig néhány költeményt. Minden mű után az elemzést segítő, irányító kérdéseket találjuk. Ezek nemcsak a hallgatók felkészülését, hanem a szemináriumot vezető tanár munkáját is segítik. Az illető műalkotás jellegétől függően gyakran találkozunk olyan kérdésekkel, feladatokkal is, amelyek a hallgatókat önálló véleményük részletes kifejtésére készítik vagy az irodalmi, művészi, esztétikai problémák átfogó, szintetizáló értelmezésére, esetleg el is vonatkoztatva a konkrét műtől.

A kérdések, feladatok után a tárgyalt író munkásságára vonatkozó gazdag bibliográfiát közölnek a jegyzet szerzői. Megadják a Szovjetunióban megjelent orosz nyelvű szakirodalmat és a Magyarországon megjelent magyar nyelvű szakirodalmat is.

A jegyzet utolsó szerkezeti egységében, melékleltékint megtaláljuk az MSZMP KB az irodalomról és művészetekre vonatkozó dokumentumait is, valamint a Kulturális és Elméleti Munkaközösség vitaanyagát. Így képet kapunk az elmúlt évek irodalommal és művészetekkel kapcsolatos kérdéseiről és a szocialista művészet fejlődésének további útjáról.

A pécsi szerzői kollektíva jegyzete eredményesen hasznosítható az irodalom-szemináriumokon. Nagy segítséget jelent a hallgatóknak, hogy az anyag egységesen a rendelkezésükre áll (hiszen a kötelező irodalom jelentős része általában kis példányszámban van meg a könyvtárakban). További segítséget nyújt a bibliográfia azoknak, akik mélyebben, részletesebben szeretnék tanulmányozni egy-egy író életművét.

Hallgatóknak és szemináriumvezetőknek egyaránt segítséget nyújtanak az elemzésben, a művek értékelésében az utánuk található kérdések és feladatok.

A jegyzet segít abban, hogy a hallgató átfogó, reális képet alkosson napjaink szovjet irodalmáról, amely sok-sok kisebb-nagyobb nemzetiségű irodalmából szövődik össze tarka, de tarkaságában is egységes egészé. Az át-

fogó kép mellett bepillantunk az egészet létrehozó kis egységekbe – a nemzetiségi irodalmak érzés- és gondolatvilágába, abba a valóságba, amiből fakadnak.

Ily módon az ismertetett jegyzetet bátran ajánljuk valamennyi főiskola és egyetem orosz szakos hallgatóinak, irodalmi tanulmányaik kiégszítése, elősegítése céljából.

Tankönyvkiadó, 1978.

Kulacsik Julianna

Gergely Ferenc–Köbegy Mibály:

BAJA NÉPOKTATÁSÁNAK FŐBB KÉRDÉSEI 1944–1948 KÖZÖTT

A Bajai Türr István Múzeum Kiadványai sorozat 24. számaként jelent meg ez a kis könyv. A sorozat többi darabjai is tudományos igényű és ismeretterjesztő céllal jelennek meg. Baja város és környéke történeti néprajzi, képző- és iparművészeti, műemléki, természettudományos kérdéseivel foglalkoznak.

Ez a 4 ív terjedelmű, 1000 példányban megjelent könyvecske a régi mesterségekről, névadási szokásokról, régészeti munkálatokról szóló írások sorát színesíti sajátos iskolatörténeti gondolataival, melyek a felszabadulást nem az ünnep oldaláról, egy napba sűrítve mutatják, hanem az iskolai élet indulásának, a nem mindig felemelő hétköznapiaknak tükrében.

A szerzők a bevezető gondolatokban lehetőséget látnak a téma részletekbe menő feltárására, de a 49. oldalon azt is leírják, hogy sok lényeges kérdésről nem esett szó. Ezzel, mintegy lehetőséggel, a téma továbbgondolására készítetik az ügy iránt elkötelezetteket.

A terjedelem megszabta rövidegű írásukban az oktatás belső átalakításáért folyó harcot emelik ki elsősorban; s megállapítják, hogy a legelső feladatot, az iskolák megnyitását szinte az első napokban megoldották: „... a felszabadulást követő néhány nap szünet után megnyitották kapuikat az iskolák... s kisebb, nagyobb döccenőkkel végig működtek.”

Fontosnak tekintik a tanügyi szervezet működését, a menekült pedagógusok ügyét. Részletesen beszámolnak a tankönyvkiadás megszervezéséről, a tankönyvfelülvizsgálat bonyolult mun-

kálatairól, a népiskolákban használatos tankönyvekről, a selejtezés körüli bizonytalanságokról.

A pedagógusok átképzése, tanfolyami továbbképzése mellett szólnak az általános iskola megszervezésének nehézségeiről is.

„Ezt könnyű volt kimondani, de zökkenőmentes megvalósításának lehetősége nem mindenütt volt adott.”

Igen fontos iskoláztatási kérdésnek tekintik, a város és vidéke jellegének megfelelően, a nemzetiségi oktatás megszervezését. Azt az oktatási formát fogadják el, amely szerint magyar nyelvű iskolába járnak a gyerekek, de délszláv oktatásban is részesülnek.

Az iskolarendszerű felnőttoktatás kérdései közül a legfontosabbakat emelik ki, a Dolgozók Polgári Iskoláját, és a Dolgozók Általános Iskoláját. Nem hallgatják el a problémákat sem; a nehezen, vagy a kis létszám miatt egyáltalán meg sem nyitható osztályokat, az anyaiskola mintájára, engedély nélkül megszervezett tanyai dolgozók iskoláját.

A kiadvány leghosszabb (23 old.) legalapabbban kidolgozott fejezet. Az alsófokú oktatási intézmények adatai alcímet viseli. Itt vizsgálat alá veszik a kilenc alsófokú iskolát, s a hozzájuk tartozó tanyai iskolákat. Mindegyik iskola alapvető problémája a katonai elszállásolás és ennek szükségszerű velejárói, a költözködés, a dokumentáció részbeni vagy teljes pusztulása. Ennek ellenére igen szemléletes képet kapunk az indulásról, az új általános iskola megszervezése körüli eseményekről, az osztálylétszámok alakulásáról. A fejezet, de az egész kiadvány alapgondolata is lehetne az a tantületi értekezleten elhangzott igazgatói vélemény, amely szerint: „Szemünk előtt mindig az a cél lebegjen, hogy a mai rendkívüli idők fokozott követelményei elől nem meghátrálni, kitérni vagy elmenekülni kell, hanem helytállni.”

A rövid időszakot feltáró írás igényességét mi sem bizonyítja jobban mint a 8 oldalnyi jegyzetanyag, mely levéltári kutatómunkát, a meglévő iskolai iratanyag teljes átvizsgálását igényelte, mintegy utat nyitva a további kutatásoknak. Rövid terjedelme ellenére hasznos olvasmánya lehet minden városa életét, múltját érdeklődéssel kísérő pedagógusnak, s alapanyagot adhat a témát továbbgondoló kutatóknak.

Baja, 1980. 60. l.

Rácz Fodor Sándor